

Влада на Република Северна Македонија

Скопје, 10 декември 2024 година

Бр. 41-12277/39

До
Претседателот на Собранието
на Република Северна Македонија
Скопје

Врз основа на членот 91 алинеја 2 од Уставот на Република Северна Македонија и членовите 139 и 144 од Деловникот на Собранието на Република Северна Македонија, Владата на Република Северна Македонија Ви поднесува Предлог на закон за изменување и дополнување на Законот за девизното работење, што го утврди на седницата, одржана на 10 декември 2024 година.

За претставници на Владата на Република Северна Македонија во Собранието се определени м-р Гордана Димитриеска Кочоска, министер за финансии и проф. д-р Николче Јанкуловски, заменик на министерот за финансии, а за повереник Андриана Матлиоска, државен секретар во Министерството за финансии.

Претседател на Владата
на Република Северна Македонија

проф. д-р Христијан Митковски

Подготвил: Даниела Давитковска, помлад соработник
Проверил: Катерина Јаневска/Никола Пасков, рак. на одделение
Контролирал: м-р Стојанчо Радичевски/Ietmira Maliqi, пом. рак. на сектор
Согласен: Снежана М. Пендовски, државен советник
Одобрил: Зоран Брњарчевски, раководител на сектор
Игор Јанушев, генерален секретар на Владата

ПРЕДЛАГАЧ: Владата на Република Северна Македонија

ПРЕТСТАВНИЦИ: м-р Гордана Димитриеска Кочоска, министер за финансии и

проф. д-р Николче Јанкуловски, заменик на министерот за финансии

ПОВЕРЕНИК: Андриана Матлиоска, државен секретар во Министерството за финансии

Предлог на закон
за изменување и дополнување на Законот за девизното работење

Скопје, декември 2024 година

ВОВЕД

I. ОЦЕНА НА СОСТОЈБИТЕ ВО ОБЛАСТА ШТО ТРЕБА ДА СЕ УРЕДИ СО ЗАКОНОТ И ПРИЧИНИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Со Законот за девизното работење („Службен весник на Република Македонија“ бр.34/01, 49/01, 103/01, 51/03, 81/08, 24/11, 135/11, 188/13, 97/15, 153/15 и 23/16 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.110/21) се регулираат тековните и капиталните трансакции и нивна реализација во вид на плаќања и трансфери меѓу резиденти и нерезиденти, меѓу резиденти ако работат со странски платежни средства или ако предмет на работењето се странските платежни средства и едностран пренос на средства од и во Република Северна Македонија кои не претставуваат трансакции меѓу резиденти и нерезиденти, како и девизниот надзор и контрола.

Законот за платежни услуги и платни системи (*) („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.90/22) започна со примена од 01 јануари 2023 година. Поради ова, потребно е да се усогласат повеќе тековни закони со Законот за платежни услуги и платни системи, вклучувајќи го и Законот за девизно работење.

Истовремено се врши усогласување на Законот за девизното работење со Законот за царинската управа и Законот за спречување перење пари и финансирање тероризам со цел да се опфати поголемиот број на инструменти за договарање на доносител и средства за плаќање кои можат да се опфатат со терминот „физички преносливи средства за плаќање“ во однос на терминот „чекови“, а особено имајќи ја предвид забелешката во препораката 32 од Извештајот на Република Северна Македонија од страна на Комитетот MONEYVAL.

Понатаму, со Законот за изменување и дополнување на Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Северна Македонија број 121/24), во член 28 точка 3) е наведено дека Министерството за економија продолжува со работа како Министерство за економија и труд, со надлежности утврдени со овој закон.

Оттука, имајќи ги предвид надлежностите на Министерството за економија и труд утврдени со измените и дополнувањето на Законот за организација и работа на органите на државната управа се наметна обврска за усогласување на надлежностите кои се предмет на Законот за девизното работење.

Дополнително, се врши усогласување со Законот за престанување на важењето на Законот за основање на државна комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.194/24), согласно кој надлежностите на комисијата утврдени со Законот за основање на Државна комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка се пренесуваат на Државната комисија за одлучување во управна постапка, постапка од работен однос и инспекциски надзор во втор степен.

II. ЦЕЛИ, НАЧЕЛА И ОСНОВНИ РЕШЕНИЈА НА ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН

Основната цел на измените е усогласување со Законот за платежни услуги и платни системи при што со измените и дополнувањата на Законот за девизно работење ќе се овозможи непречена реализација на тековните и капитални трансакции и ќе се обезбеди стабилен и ефикасен платен систем во Република Северна Македонија.

Предлогот на законот за изменување и дополнување на Законот за девизното работење се заснова врз истите начела врз кои се заснова и постојниот закон.

Основни решенија на предлогот на закон се:

- Дефинирање на платежна институција и институција за електронски пари, како и видовите на платежни трансакции со странство;
- Овозможување на резидентите да вршат платежни трансакции со странство преку платежни сметки отворени кај платежни институции и институции за електронски пари;
- Давање можност платежните трансакции со странство, покрај банки, да можат да ги извршуваат и штедилници, платежни институции и институции за електронски пари;
- Усогласување со Законот за платежни услуги и платни системи;
- Овозможување трансакции во девизи меѓу резиденти физички лица при извршување на облигациони договори, кога приливот/одливот е од/кон сметка отворена во странство;
- Овозможување одобрување кредити во девизи на деловните банки од страна на Народната банка на Република Северна Македонија;
- Воведување на можноста за доставување на статистичките податоци и информации, покрај од овластениот учесник, како посредно известување, да може да биде и директно од резидентите кои вложиле во странство без посредство на домашен овластен учесник;
- Бришење на обврската ефективните домашни и странски пари, чекови, монетарно злато и хартии од вредност, што се привремено одземени, да се депонираат кај Народната банка на Република Македонија, од причина што оваа материја е регулирана со Законот за управување со конфискуван имот, имотна корист и одземени предмети во кривична и прекршочна постапка, при што истите се предаваат на Агенцијата за управување со одземен имот;
- Се дефинираат условите за укинување на дозвола за вршење менувачки работи со цел посоодветно разграничување на случаите кога работењето спротивно на прописите донесени врз основа на законот се смета за укинување на дозвола за вршење на менувачки работи;
- Се овозможува широка рамка за известување за субјектите (резиденти и нерезиденти) кои се должни да известуваат која што ќе ги опфати и идните даватели на платежни институции и издавачи на електронски пари;
- Усогласување и постапување според одредбите во Законот за заштита на личните податоци;
- Усогласување со Законот за Царинската управа и Законот за спречување перење пари и финансирање тероризам.

Истовремено со Предлогот на закон за изменување и дополнување на Законот за девизното работење се врши усогласување со Законот за организација и работа на органите на државната управа и Законот за престанување на важењето на Законот за основање на државна комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка.

III. ОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ ПОСЛЕДИЦИ ОД ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН ВРЗ БУЏЕТОТ И ДРУГИТЕ ЈАВНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА

Законот чие донесување се предлага не повлекува обврска за обезбедување средства за неговото спроведување од Буџетот на Република Северна Македонија.

IV. ПРОЦЕНА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА ПОТРЕБНИ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ И НАЧИНОТ НА НИВНОТО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ, КАКО И ПОДАТОЦИ ЗА ТОА ДАЛИ СПРОВЕДУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ ПОВЛЕКУВА МАТЕРИЈАЛНИ ОБВРСКИ ЗА ОДДЕЛНИ СУБЈЕКТИ

Законот не повлекува обврска за обезбедување дополнителни финансиски средства за неговото спроведување и материјални обврски за одделни субјекти.

V. ПРЕГЛЕД НА ЗАКОНИТЕ ШТО ТРЕБА ДА СЕ ИЗМЕНАТ СО ДОНЕСУВАЊЕТО НА ЗАКОНОТ И ПРОПИСИТЕ ШТО ТРЕБА ДА СЕ ДОНЕСАТ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ

Подзаконските акти кои е потребно да се донесат врз основа на овој закон се предвидени од страна на Народната банка на Република Северна Македонија, како и од страна на министерот за финансии и министерот за економија и труд.

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДЕВИЗНОТО РАБОТЕЊЕ

Член 1

Во Законот за девизното работење („Службен весник на Република Македонија“ бр. 34/01, 49/01, 103/01, 51/03, 81/08, 24/11, 135/11, 188/13, 97/15, 153/15, 23/16 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 110/21), членот 2 се менува и гласи:

„Одделни поими употребени во овој закон го имаат следното значење:

1) „Резиденти“ се:

- трговски друштва, трговци поединци и други правни лица со седиште во Република Северна Македонија и нивни претставништва во странство, освен нивни подружници во странство;
- подружници на странски друштва запишани во трговски регистар во Република Северна Македонија;
- филијали на странски банки;
- физички лица кои самостојно вршат дејност како занимање со постојано место на живеење во Република Северна Македонија и кои не се третираат за трговци според Законот за трговските друштва;
- физички лица со постојано место на живеење во Република Северна Македонија и лицата кои привремено престојуваат во странство со важечки документ за престој или за работа, за време на нивниот престој во странство;
- физички лица кои привремено престојуваат во Република Северна Македонија врз основа на важечка виза за престој, односно работна виза во траење од најмалку шест месеци и
- дипломатски, конзуларни и други претставништва на Република Северна Македонија во странство кои се финансираат од Буџетот на Република Северна Македонија, како и вработените во тие претставништва и членовите на нивните потесни семејства.

2) „Нерезиденти“ се сите други лица кои не се дефинирани како резиденти.

3) „Банка“ е правно лице со дозвола за основање и работа како банка или филијала на странска банка, кое ги исполнува условите за вршење на работи со странство согласно со Законот за банките.

4) „Штедилница“ е правно лице со дозвола за основање и работа како штедилница согласно со Законот за банките, кое добило согласност да дава платежни услуги, со која може да извршува платежни трансакции со странство.

5) „Овластен учесник на пазарот на хартии од вредност“ се брокерски куќи и банки кои имаат добиено одобрение за работа согласно со законот со кој се уредуваат хартиите од вредност.

6) „Платежна институција“ е трговско друштво кое согласно со Законот за платежни услуги и платни системи (*) добило дозвола да дава платежни услуги со која може да извршува платежни трансакции со странство.

7) „Институција за електронски пари“ е трговско друштво кое согласно со Законот за платежни услуги и платни системи (*) добило дозвола за издавање на електронски пари со која може да извршува и платежни трансакции со странство.

8) „Овластен менувач“ е трговско друштво кое од Народната банка на Република Северна Македонија добило дозвола за вршење менувачки работи, согласно со овој закон.

9) „Платежни трансакции со странство“ се:

- плаќања и трансфери помеѓу резиденти и нерезиденти во странски платежни средства или во денари,
- преноси помеѓу нерезиденти во странски платежни средства или во денари и

- преноси помеѓу резиденти во странски платежни средства или во денари поврзани со платежни трансакции помеѓу резиденти и нерезиденти.
- 10) „Физички преносливи средства за плаќање” се патнички чекови, чекови, меници, парични уплатници и други физички преносливи средства за плаќање кои се исплаќаат на доносител или се преносливи без ограничување.
 - 11) „Странски платежни средства” се девизи, ефективни странски пари, физички преносливи средства за плаќање, кредитни писма и други инструменти за плаќање кои гласат во странска валута и можат да се претвораат во странска валута.
 - 12) „Девизи” се монетарни побарувања во странска валута.
 - 13) „Ефективни странски пари” се парични побарувања во странска валута од централната банка која ги издала.
 - 14) „Кредитни писма и други инструменти за плаќање кои гласат на странска валута и можат да се претвораат во странска валута” се монетарни побарувања од издавачот.
 - 15) „Хартии од вредност” се акции издадени од акционерски друштва и од командитни друштва со акции, акции од инвестициските фондови кои работат согласно со закон, обврзници, инструменти на пазарот на пари, деривативни финансиски инструменти, потврда за странска хартија од вредност и други финансиски инструменти кои според надлежниот орган за надзор на пазарот на капитал се сметаат за хартии од вредност. Овие хартии од вредност се неограничено преносливи.
 - 16) „Инструменти на пазарот на пари” се благајнички записи, комерцијални записи, државни записи, сертификати за депозити, банкарски акцепти и други хартии од вредност со рок на достасување до една година.
 - 17) „Деривативни финансиски инструменти” се договори чија цена директно или индиректно зависи од цената на хартијата од вредност, странската валута, берзанскиот производ или висината на каматната стапка.
 - 18) „Домашни хартии од вредност” се хартии од вредност издадени од резиденти.
 - 19) „Странски хартии од вредност” се хартии од вредност издадени од нерезиденти.
 - 20) „Тековни трансакции” се трансакции меѓу резиденти и нерезиденти чија цел не е трансфер на капитал. Плаќањата и трансферите за тековните трансакции вклучуваат:
 - пристигнати плаќања врз основа на размена на стоки и услуги, како и вообичаените краткорочни банкарски инструменти за плаќање и кредитните инструменти кои се поврзани со размената на стоки и услуги;
 - пристигнати плаќања на камата по кредити и на нето доход од други вложувања;
 - отплата на умерен дел на кредити или амортизација на директни инвестиции и
 - умерени дознаки за семејни животни трошоци.
 - 21) „Капитални трансакции” се трансакции меѓу резидентни и нерезиденти чија цел е трансфер на капитал, како што се:
 1. директни инвестиции;
 2. вложување во недвижност;
 3. работи со хартии од вредност;
 4. трансакции со документи за удел во инвестициони фондови;
 5. кредитни работи;
 6. емства и гаранции;
 7. вложување во инвестициско злато;
 8. депозитни работи и
 9. трансфери кои произлегуваат од осигурување на живот и кредитно осигурување.
 - 22) „Директни инвестиции” се вложувања со кои инвеститорот има намера да воспостави трајна економска поврзаност и/или да оствари право на управување со

трговското друштво или другото правно лице во кое инвестира. Како директни инвестиции се сметаат:

- основање на трговско друштво или зголемување на основната главнина на трговско друштво во целосна сопственост на инвеститорот, основање подружница или стекнување на целосна сопственост над постоечкото трговско друштво;
- учество во новоформирано или веќе постоечко трговско друштво, ако инвеститорот со тоа поседува или се здобива со повеќе од 10% учество во основниот капитал на трговското друштво, односно повеќе од 10% од правото на одлучување;
- долгорочен заем со период на достасување од пет и повеќе години, кога се работи за заем од инвеститорот и кој е наменет за трговско друштво во негова целосна сопственост и
- долгорочен заем со период на достасување од пет и повеќе години, кога се работи за заем наменет за воспоставување на трајна економска поврзаност и ако е даден меѓу економски поврзани субјекти.

23) „Работи со хартии од вредност“ се трансакции со хартии од вредност на пазарот на капитал и пазарот на пари, вклучувајќи ги и трансакциите со документите за удел во инвестициските фондови кои не се дефинирани како директни инвестиции. Како работи со хартии од вредност се сметаат:

- издавање, регистрирање и продавање на домашни хартии од вредност во странство;
- издавање, регистрирање и продавање на странски хартии од вредност во Република Северна Македонија;
- вложување (упис, уплата и купување) на хартии од вредност во странство од страна на резиденти и
- вложување (упис, уплата и купување) во хартии од вредност во Република Северна Македонија од страна на нерезиденти.

24) „Кредитни работи“ се трансакции на склучување на договори за кредит или договори за заем.

25) „Емствата и гаранциите“ се кредитни работи.

26) „Комерцијални кредити“ се кредити непосредно поврзани со меѓународниот промет на стоки и услуги, при што еден од учесниците е резидент. Како комерцијални кредити се третираат и договорените трговски кредити, како што се одложено плаќање или авансно плаќање и нивното финансирање од страна на банка. Во комерцијални кредити спаѓаат и работи на откуп на побарувања како што се факторинг, форфетинг и слично кога првичната трансакција, заради која побарувањето е настанато, има карактеристики на комерцијален кредит.

27) „Финансиски кредити“ се сите кредити кои не се дефинирани како комерцијални кредити.

28) „Депозитни работи“ се трансакции кои произлегуваат од договор за депозитна или платежна сметка меѓу нерезидент и банка или меѓу резидент и нерезидентна финансиска институција.

29) „Трансфери при извршување на работи на осигурување на живот и кредитно осигурување“ се трансакции кои настануваат врз основа на договор за осигурување склучен меѓу нерезидент (осигурувач) и резидент (корисник) и обратно, меѓу резидент (осигурувач) и нерезидент (корисник).

30) „Еднострани трансфери на средства“ се преноси на средства од странство во Република Северна Македонија и од Република Северна Македонија во странство, кои не се резултат на тековни или капитални трансакции меѓу резиденти и нерезиденти. Како еднострани трансфери се сметаат:

- личните трансфери на средства и
- физичките трансфери на средства.

31) „Лични трансфери на средства“ се преноси на средства од Република Северна Македонија и во Република Северна Македонија врз основа на семејни заеми,

подароци, мираз, наследства, завештанија, намирување на долгови на доселеник кон матичната земја, пренос на средства на иселеник во странство, игри на среќа и заштеди на вработени лица во Република Северна Македонија кои не се резиденти.

32) „Физички трансфери на средства“ се преноси на платежни средства, монетарно злато и хартии од вредност од Република Северна Македонија и во Република Северна Македонија.

33) „Монетарно злато“ е златото кое е составен дел на девизните резерви на Република Северна Македонија и има третман на финансиски средства.

34) „Инвестициско злато“ е:

-злато во форма на прачки или плочки со тежина прифатена од пазарите за благородни метали и со финост еднаква или поголема од најмалку 995 промили (илјадити делови), независно дали е обезбедено со хартии од вредност и

-златни монети со финост еднаква или поголема од 900 промили (илјадити делови) што се исковани по 1800 година, кои во земјата на потекло се или биле законски платежни средства и вообичаено се продаваат по цена што не надминува повеќе од 80% од вредноста на златото на слободниот пазар кое е содржано во монетата.

35) „Златните монети продадени заради нумизматички цели“ не се сметаат за инвестициско злато.”.

Член 2

Во членот 4 ставот 2 се менува и гласи:

„Резидентите од член 2 точка 1) од овој закон можат да имаат девизи на платежни сметки или да имаат девизни депозити кај банки и штедилници.“.

По ставот 2 се додава нов став 3 кој гласи:

„Резидентите можат да извршуваат платежни трансакции со странство преку платежни сметки отворени кај платежни институции и институции за електронски пари.“.

Ставот 3 кој станува став 4 се менува и гласи:

„Банките, штедилниците, платежните институции или институциите за електронски пари може да имаат девизи на сметки кај Народната банка на Република Северна Македонија.“.

Ставот 4 станува став 5.

По ставот 5 кој станува став 6 се додава нов став 7 кој гласи:

„По исклучок од ставот 6 на овој член, извршување на трансакции во девизи е дозволено меѓу резиденти физички лица при извршување на облигациони договори, кога приливот/одливот е од/кон сметка отворена во странство согласно закон.“.

Ставовите 6 и 7 стануваат ставови 8 и 9.

Член 3

Во членот 7 во ставот 5 зборовите „Министерот за економија“ се заменуваат со зборовите „Министерот за економија и труд“.

Член 4

Во членот 8 во ставот 5 зборовите „Министерот за економија“ се заменуваат со зборовите „Министерот за економија и труд“.

Член 5

Во членот 13 во ставот 4 зборовите „овластените банки“ се заменуваат со зборот „банките“.

Член 6

Во членот 14 ставот 2 се брише.

Ставот 3 кој станува став 2 се менува и гласи:

„Народната банка на Република Северна Македонија ги пропишува начинот, формата и роковите за известување од страна на резидентот кој врши упис, уплатува или тргува со хартии од вредност во странство преку овластен учесник на странска берза или организиран пазар на хартии од вредност.“.

Во ставот 4 кој станува став 3 зборовите „овластените банки“ се заменуваат со зборот „банките“.

Во ставот 5 кој станува став 4 зборовите „Овластените банки“ се заменуваат со зборот „Банките“.

Во ставот 6 кој станува став 5 зборовите „став 4“ се заменуваат со зборовите „став 3“.

Во ставот 7 кој станува став 6 зборовите „став 4“ се заменуваат со зборовите „став 3“.

Член 7

Во членот 16 ставовите 2 и 3 се бришат.

Член 8

Во членот 20 во ставот 1 зборовите „Овластените банки“ се заменуваат со зборот „Банките“.

Во ставот 2 зборовите „овластени банки“ се заменуваат со зборот „банки“.

Ставот 3 се брише.

Член 9

Во членот 21 во ставот 1 зборовите „Овластените банки“ се заменуваат со зборот „Банките“.

Ставот 2 се менува и гласи:

„ Народната банка на Република Северна Македонија може на банките да им одобрува кредит во девизи заради непречено вршење на платежни трансакции со странство.“.

Член 10

Во членот 23 во ставот 2 зборовите „овластени банки“ се заменуваат со зборот „банки“.

Член 11

По членот 23 се додава нов член 23-а кој гласи:

„Член 23-а

Народната банка на Република Северна Македонија во рамки на постапката по барањето на резидентот-физичко лице за издавање одобрение за отворање или имање сметка кај странска банка, согласно Одлуката за начинот и условите под кои резидентите коишто не се овластени банки, можат да отвораат и да имаат сметки во странство, ги обработува следните категории лични податоци: име и презиме, место и датум на раѓање, матичен број на граѓанинот на Република Северна Македонија, адреса на живеење, датум на издавање и рок на важење на личната карта.

Личните податоци од ставот 1 на овој член се прибираат директно од резидентот-физичко лице кое го поднело барањето за издавање одобрение за отворање или имање сметка кај странска банка.

Личните податоци од ставот 1 на овој член од денот на нивното доставување па сè до денот на нивното бришење се сметаат за доверливи и смеат да се разменуваат

и даваат на користење на други лица само под услови и на начин предвидени во Законот за Народната банка на Република Северна Македонија и прописите за заштита на личните податоци.

Личните податоци од ставот 1 на овој член се обработуваат во согласност со прописите за заштита на личните податоци и се чуваат десет години по престанокот на важноста на одобрението на резидентот за отворање или имање сметка кај странска банка.“.

Член 12

Во членот 24 во ставот 1 зборовите „овластените банки“ се заменуваат со зборот „банките“.

Во ставот 2 зборовите „овластената банка“ се заменуваат со зборот „банката“.

Член 13

Насловот на членот 26 и членот 26 се менуваат и гласат:

„Платежни трансакции со странство

Член 26

Платежните трансакции со странство ги извршуваат банки, штедилници, платежни институции и институции за електронски пари согласно со овој закон, Законот за банките и Законот за платежни услуги и платни системи (*).

За потребите на Република Северна Македонија платежните трансакции со странство ги извршува Народната банка на Република Северна Македонија.

Народната банка на Република Северна Македонија го пропишува начинот за извршување платежни трансакции со странство.“.

Член 14

Во членот 26-а зборовите „платниот промет“ се заменуваат со зборовите „платежните трансакции со странство“.

Член 15

Во членот 27 во ставот 2 зборовите „домашниот платен промет“ се заменуваат со зборовите „Република Северна Македонија“.

Член 16

Во членот 28 ставот 3 се менува и гласи:

„Банките, штедилниците, платежните институции и институциите за електронски пари не смеат да го реализираат платниот налог во странство, односно да му овозможат на корисникот располагање со приливот од странство, ако е во спротивност со став 1 на овој член.“.

Член 17

Во насловот пред членот 29 зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.

Член 18

Во членот 29 во ставот 1 зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.

Во ставот 3 зборовите „овластените банки“ се заменуваат со зборот „банките“.

Во ставот 4 зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.

Во ставот 5 зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.

Во ставот 6 во алинејата 1 зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.

Во алинејата 2 зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.

Во алинејата 3 зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.

Во алинејата 4 зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.

Во алинејата 5 зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.

Член 19

Во членот 31 во ставот 2 зборовите „Овластените банки“ се заменуваат со зборот „Банките“.

Во ставот 4 зборовите „овластени банки и менувачници“ се заменуваат со зборовите „банки и овластени менувачи“.

Во ставот 6 зборот „менувачници“ се заменува со зборовите „овластени менувачи“.

Член 20

Во членот 36 во ставот 2 зборот „овластување“ се заменува со зборовите „дозвола за вршење менувачки работи“.

Член 21

Во членот 36-а во ставот 1 во воведната реченица зборот „овластување“ се заменува со зборот „дозвола“.

Точката 3) се менува и гласи:

„во последните три надзори менувачките работи ги извршува спротивно на прописите донесени врз основа на овој закон и/или ги повторува неправилностите утврдени при претходниот надзор;“.

Во точката 4) точката и запирката на крајот од реченицата се заменуваат со сврзникот „и“.

Точката 5) се брише.

Точката 6) која станува точка 5) се менува и гласи:

„подолго од 30 дена неоправдано не извршува менувачки работи и до Народната банка на Република Северна Македонија не доставил соодветен доказ за привремена спреченост за вршење менувачки работи согласно Одлуката за менувачките работи;“.

Член 22

По членот 36-а се додава нов член 36-б кој гласи:

„Член 36-б

Народната банка на Република Северна Македонија во рамки на постапката по барањето за издавање дозвола за вршење менувачки работи, согласно Одлуката за менувачките работи, ги обработува следните категории лични податоци: име и презиме, број на телефон, место и датум на раѓање, матичен број на граѓанинот на Република Северна Македонија, адреса на живеење или адреса на престој, датум на издавање и рок на важење на личната карта, датум и место на издавање, рок на важење и број на дозвола за престој и државјанство.

Во рамки на постапката по барањето од ставот 1 на овој член се врши обработка на личните податоци на физички лица резиденти/нерезиденти кои се основачи,

содружници, сопственици, вистински сопственици и одговорни лица на трговското друштво кое го поднело барањето за издавање дозвола за вршење менувачки работи или се вработени лица во трговското друштво кои ќе вршат менувачки работи по добивањето на дозволата за вршење на менувачки работи.

Личните податоци од ставот 1 на овој член се прибираат директно од трговското друштво кое го поднело барањето за издавање дозвола за вршење менувачки работи.

Покрај личните податоци од ставот 1 на овој член, за физичките лица од ставот 2 на овој член се прибираат и обработуваат и лични податоци за изречена прекршочна санкција забрана за вршење професија, дејност или должност и податоци од казнената евиденција кои Народната банка на Република Северна Македонија ги обезбедува по службена должност.

Личните податоци од ставот 1 на овој член од денот на нивното доставување па сè до денот на нивното бришење се сметаат за доверливи и смеат да се разменуваат и даваат на користење на други лица само под услови и на начин утврдени во Законот за Народната банка на Република Северна Македонија и прописите за заштита на личните податоци.

Личните податоци од ставот 1 на овој член се обработуваат во согласност со прописите за заштита на личните податоци и се чуваат десет години по укинувањето на дозволата за вршење менувачки работи.“.

Член 23

Во членот 40 во ставот 1 зборовите „да известуваат“ се заменуваат со зборовите „да ги известуваат Народната банка на Република Северна Македонија, Министерството за финансии и Министерството за економија и труд“, а зборовите „овластени банки“ се заменуваат со зборовите „банки, штедилници, платежни институции, институции за електронски пари“.

Во ставот 2 зборовите „Народната банка на Република Северна Македонија и на Министерството за финансии“ се заменуваат со зборовите „Народната банка на Република Северна Македонија, на Министерството за финансии и на Министерството за економија и труд“.

Ставот 3 се менува и гласи:

„Народната банка на Република Северна Македонија, министерот за финансии и министерот за економија и труд во рамките на своите овластувања ги пропишуваат начинот, формата и рокот за известување.“.

По ставот 3 се додава нов став 4 кој гласи:

„Народната банка на Република Северна Македонија известувањата од ставот 1 на овој член ги прибира за статистички цели.“.

Член 24

Поднасловот „8.2. Известување за работа со хартии од вредност“ и членот 41 се бришат.

Член 25

Во членот 42 во ставот 2 зборовите „начинот и условите“ се заменуваат со зборовите „начинот, формата и рокот“.

По ставот 2 се додава нов став 3 кој гласи:

„Народната банка на Република Северна Македонија извештаите од ставот 1 на овој член ги прибира за статистички цели.“.

Ставовите 3 и 4 стануваат ставови 4 и 5.

Член 26

По членот 42 се додава нова глава 8-а Обработка на лични податоци и нов член 42-а кои гласат:

„8-а Обработка на лични податоци

Член 42-а

Народната банка на Република Северна Македонија преку доставеното известување за вложувањата во или од странство и извештајот за склучените кредитни работи ги обработува следните категории лични податоци:

а) име и презиме на физичкото лице, адреса и седиште на физичкото лице, процент на учество во капиталот на правното лице во кое се инвестира, вид на вложување, состојба и промени на капиталот и меѓукомпанискиот долг, елементи на договорот за кредит, вид, намена и обезбедување на кредитот, елементи на главнината, каматата и трошоците по кредитот, кога една од договорните страни во кредитната работа е физичко лице (за кредитор/доверител физичко лице) и

б) име и презиме, електронска адреса и телефонски број на лицето определено за контакт во рамки на правното лице – известувач, кога една од договорните страни во кредитната работа е правно лице.

Во рамки на доставените известувања и извештаи од ставот 1 на овој член се врши обработка на личните податоци на физички лица резиденти или нерезиденти кои склучиле договор за кредит со нерезиденти или резиденти или вложиле во или од странство. За потребите на известувањето се обработуваат и лични податоци на лицата за контакт во рамки на правните лица-известувачи.

Личните податоци од известувањата и извештаите од ставот 1 на овој член од денот на нивното внесување па сè до денот на нивното бришење се сметаат за доверливи и смеат да се разменуваат и даваат на користење на други лица само под услови и на начин утврдени во Законот за Народната банка на Република Северна Македонија и прописите за заштита на личните податоци.

Личните податоци содржани во известувањата и извештаите од ставот 1 на овој член се обработуваат во согласност со прописите за заштита на личните податоци и се чуваат:

- осум години по приемот на известувањето и извештајот за вложувањата во странство и
- десет години по подмирувањето на сите побарувања и обврски согласно условите од договорот за кредит.“.

Член 27

Во членот 43 зборовите „Министерството за економија“ се заменуваат со зборовите „Министерството за економија и труд“.

Член 28

Членот 45 се менува и гласи:

„Народната банка на Република Северна Македонија врши надзор над девизното работење на банките, штедилниците, платежните институции, институциите за електронски пари и на овластените менувачи на кои им издала дозвола за работа“.

Член 29

Во членот 46-а зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.

Член 30

Во членот 50 во ставот 1 зборовите „Државна комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка“ се заменуваат со

зборовите „Државната комисија за одлучување во управна постапка, постапка од работен однос и инспекциски надзор во втор степен“.

Член 31

Во членот 51 ставот 5 се брише.
Ставот 6 станува став 5.

Член 32

Во членот 56 став 1 во точката 4) точката и запирката на крајот од реченицата се заменуваат со сврзникот „и“.
Во точката 5) зборовите „(член 14 ставови 2 и 3) и“ се заменуваат со зборовите „(член 14 став 2)“.
Точката 6) се брише.

Член 33

Во членот 56-а став 1 во точката 1) зборовите „ставови 1, 5, 6 и 7“ се заменуваат со зборовите „ставови 1, 6, 7 и 8“.
Точката 2) се менува и гласи:
„држи девизи на платежна сметка или девизни депозити или извршува платежни трансакции со странство преку платежни сметки кај институции кои немаат овластувања согласно закон (член 4 ставови 2 и 3);“.
Точката 15) се менува и гласи:
„платежните трансакции со странство ги вршат спротивно на начинот пропишан од Народната банка на Република Северна Македонија (член 26);“.

Во точката 21) зборот „менувачница“ се заменува со зборовите „овластен менувач“.

Член 34

Во членот 56-б став 1 во точката 3) точката и запирката на крајот од реченицата се заменуваат со сврзникот „и“.
Точката 4) се брише.
Точката 5) станува точка 4).

Член 35

Во членот 56-в во став 1 зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.
Во ставот 2 зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.

Член 36

Во членот 57 во ставот 2 зборот „чекови“ се заменува со зборовите „физички преносливи средства за плаќање“.

Член 37

Во членот 57-в во ставот 7 зборовите „Државната комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка“ се заменуваат со зборовите „Државната комисија за одлучување во управна постапка, постапка од работен однос и инспекциски надзор во втор степен“.

Член 38

Во членот 59 во ставот 1 зборовите „ставови 4, 5, 6 и 7“ се заменуваат со зборовите „ставови 3, 4, 5 и 6“.

Во ставот 2 зборовите „ставови 4 и 5 “ се заменуваат со зборовите „ставови 3 и 4“.

Член 39

Резидентите и нерезидентите, кои имале вложувања во недвижности во странство, односно во Република Северна Македонија, кои во рокот утврден во член 59-а од Законот за девизното работење („Службен весник на Република Македонија“ бр. 34/01, 49/01, 103/01, 51/03, 81/08, 24/11, 135/11, 188/13, 97/15, 153/15, 23/16 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 110/21), не извршиле упис во Регистарот на вложувања во недвижности на резидентите во странство и Регистарот на вложувања во недвижности на нерезидентите во Република Северна Македонија, ќе можат да извршат упис во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Вложувањата во недвижности од ставот 1 на овој член, Централниот регистар на Република Северна Македонија ќе ги запише во Регистарот на вложувања во недвижности на резидентите во странство и Регистарот на вложувања во недвижности на нерезидентите во Република Северна Македонија, како стари вложувања.

Член 40

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од девет месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 41

Одредбите од членот 2 од овој закон со кој во членот 4 се менуваат ставовите 2 и 3, а кои се однесуваат на штедилниците, ќе отпочнат да се применуваат од 1 јануари 2025 година.

Член 42

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ
НА ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА
ДЕВИЗНОТО РАБОТЕЊЕ

I. ОБЈАСНУВАЊЕ НА СОДРЖИНАТА НА ОДРЕДБИТЕ ОД ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН ЗА
ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДЕВИЗНОТО РАБОТЕЊЕ

Со членот 1 од Предлогот на закон се изменува и дополнува член 2 од постојниот Закон заради воведување на нови дефиниции, како и номотехничко средување и пренумерирање на постојните дефиниции. Се предлага да се додадат дефиниции за „платежна институција“, „институција за електронски пари“ и „штедилница“, имајќи ги предвид одредбите од Законот за платежни услуги и платни системи (ЗПУПС) и измените на Законот за банките коишто се вршат исто така заради усогласување со ЗПУПС. Имајќи предвид дека во Законот за банките не се користи терминот: „овластена банка“, се предлага замена на овој термин со терминот: „банка“ (оваа промена е направена и низ целиот текст на предлогот на закон). Исто така, се предлага да се додаде дефиниција за „платежни трансакции со странство“, врз основа на сегашната дефиниција за платен промет со странство содржана во Одлуката за начинот и условите за вршење на платниот промет со странство, а имајќи ја предвид и дефиницијата за „прекугранични платежни трансакции“ од ЗПУПС.

Дополнително во рамки на дефинициите се предвидува и дефиниција за „физички преносливи средства за плаќање“ со цел усогласување на Законот за девизното работење со Законот за Царинската управа и Законот за спречување перење пари и финансирање тероризам со цел да се опфати поголемиот број на инструменти за договарање на доносител и средства за плаќање кои можат да се опфатат со терминот „физички преносливи средства за плаќање“ во однос на терминот „чекови“, а особено имајќи ја предвид забелешката во препораката 32 од Извештајот на Република Северна Македонија од страна на Комитетот MONEYVAL.

Со членот 2 од Предлогот на закон со кој се менува член 4 од постојниот закон се предлага да се измени и дополни ставот 2 заради прецизирање, како и заради додавање на штедилниците како институции во кои резидентите ќе можат да имаат девизи на платежна сметка или како девизен депозит. Ваквата измена е усогласена и со предложените измени и дополнувања на Законот за банките во делот на финансиските активности коишто ќе можат да ги вршат штедилниците. Исто така, имајќи ги предвид одредбите на ЗПУПС, во членот 4 од Законот за девизното работење се предлага да се додаде нов став 3 со кој се предвидува дека резидентите можат да извршуваат платежни трансакции со странство преку платежни сметки отворени кај платежни институции и институции за електронски пари. На овој начин се дозволува резидентите да можат да вршат платежни трансакции со странство и преку платежните институции и институциите за електронски пари, на начин којшто ќе биде утврден согласно со подзаконските акти коишто ќе произлезат од ЗПУПС и Законот за девизното работење. Дополнително, се врши исклучок за трансакции во девизи да биде дозволено за резиденти при извршување на облигациони договори, кога приливот/одливот е од/кон сметка отворена во странство.

Со членовите 3 и 4 од Предлогот на закон се врши измена во член 7 и член 8 од Законот за девизното работење, при што министерот за економија се заменува со министер за

економија и труд согласно член 28 точка 3) од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 121/24).

Измените во членот 5 од Предлогот на закон се во насока на техничко усогласување со Законот за банките во кој не се користи терминот: „овластена банка“.

Промените во член 6 имаат за цел усогласување на одредбите во Законот за девизно работење со тековното известување предвидено во подзаконските акти. Имено, во Законот за девизно работење во став 2 од овој член е предвидено известувачи да бидат овластените учесници на пазарот на хартии од вредност (брокерски куќи и банки), додека во став 3 е предвидено резидентите да достават извештаи. Во предлогот е избришан став 2 и е направено прилагодување на став 3, за да се овозможи широка рамка за известување без да се наведе овластениот учесник на пазарот на хартии од вредност директно како известувач. Со овие промени и доуредување на новиот став 2, се дава основ со подзаконските акти донесени од Народната банка да се дефинираат можностите за известувањето на субјектите известувачи, односно можноста доставувањето на статистичките податоци и информации, покрај од овластениот учесник, како посредно известување, да може да биде и директно од резидентите кои вложиле во странство без посредство на домашен овластен учесник.

Со членот 7 од Предлогот на закон со кој се бришат два става, имаат за цел усогласување на одредбите во Законот за девизното работење со: 1. укинувањето на обврската според која брокерите известувале за тргувањето на нерезиденти со домашни хартии од вредност - избришан став 2, и 2. Народна банка повеќе не го пропишува начинот и условите за работа на нерезиденти со хартии од вредност (нема обврска за запишување права за купување девизи) – избришан став 3.

Измените во член 8 се со цел Народната банка веќе да не врши евиденција на кредитните работи со странство со што би се овозможило кредитната пријава повеќе да не претставува документ со кој ќе се условува плаќањето и наплатата по кредитните работи со странство.

Со членовите 9 и 10 од Предлогот на закон се врши техничко усогласување со Законот за платежни услуги и платни системи и Законот за банките во кој не се користи терминот: „овластена банка“.

Со измената во членот 9 се овозможува Народната банка да може да одобрува кредити во девизи на деловните банки (не само кредит преку ноќ и интрадневен кредит), како и да склучува трансакции за купување на хартии од вредност на привремена основа заради обезбедување на девизна ликвидност во евра. Воедно измената е со цел одржување на девизна ликвидност на банките за непречено извршување на платниот промет кон странство, како и зачувување на макрофинансиска стабилност и задржување на стабилен курс на денарот кон еврото.

Со членот 11 од Предлогот на закон се додава нов член 23-а во насока на усогласување со одредбите од членот 10 став (3) од Законот за заштита на личните податоци. Имено, во новите одредби е уредено дека во рамки на постапката за отворање или имање сметка кај странска банка на резидент – физичко лице, Народната банка врши обработка на следниве категории на лични податоци: име и презиме, место и датум на раѓање, матичен број, адреса на живеење, датум на издавање и рок на важност на

личната карта. Субјект чии лични податоци се предмет на обработка е резидент – физичко лице коешто поднело барање за издавање одобрение за отворање или имање сметка кај странска банка. Размената на личните податоци и нивното давање на користење на други лица, може да се оствари само под услови и на начин предвидени со член 74 од Законот за Народната банка на Република Северна Македонија и прописите со кои се уредува заштитата на личните податоци. Личните податоци од барањето за издавање одобрение или имање сметка кај странска банка, се обработуваат во согласност со прописите за заштита на личните податоци и се чуваат 10 година по престанокот на важноста на одобрението, на резидентот за отворање или имање сметка кај странска банка.

Измените во членот 12 од Предлогот на закон се во насока на техничко усогласување со Законот за банките во кој не се користи терминот „овластена банка“.

Со членот 13 од Предлогот на закон се менува постојниот член 26, при што се врши усогласување со Законот за платежни услуги и платни системи. Со измената се воведува можноста платежни трансакции со странство освен банките да можат да вршат и штедилници, платежни институции и институции за електронски пари и се предвидува основот за подготовка на подзаконски акт со кој ќе се пропише начинот за извршување платежни трансакции со странство.

Со членовите 14, 15, 16 од Предлогот на закон се врши техничко усогласување со Законот за платежни услуги и платни системи.

Со членовите 17 и 18 се врши и термилошко усогласување на терминот „чекови“ со терминот „физички преносливи средства за плаќање“, како и се врши усогласување со Законот за платежни услуги и платни системи и Законот за банките во кој не се користи терминот: „овластена банка“.

Со членот 19 од Предлогот на закон се врши техничко усогласување со Законот за платежни услуги и платни системи и Законот за банките во кој не се користи терминот: „овластена банка“. Истовремено се врши и термилошко усогласување на терминот „менувачници“ со „овластени менувачи“.

Со членот 20 од Предлогот на закон се врши термилошко усогласување на терминот „овластување“ со дозвола за вршење на менувачки работи.

Со членот 21 со кој се вршат измени во постојниот член 36-а се врши разграничување за тоа кога работењето спротивно на прописите донесени врз основа на овој закон (актите од областа на менувачко работење донесени од Народната банка на Република Северна Македонија) се смета за основ за укинување на дозволата за вршење менувачки работи (и со тоа изрекување на мерка), а кога прекршок определен со овој закон (зошто во постојниот член 56-а став 1 точка 24 од Законот за девизното работење секое вршење менувачки работи спротивно на начинот и условите пропишани од Народната банка е санкционирано како прекршок за кој се изрекува прекршочна санкција). Оттука, произлегува и неопходната потреба со воведување граница – неусогласености односно сторени прекршоци во три контроли и/или повторување на неправилностите (прекршоците) утврдени во претходната контрола да се направи појасно определување кога веќе работењето спротивно на прописите се смета за основ за укинување на дозволата (со укинувањето на дозволата за вршење на менувачки работи, менувачот-правно лице, неговите основачи или членови на органите на

управување нема да имаат право да поднесат барање за добивање дозвола за вршење менувачки работи во рок од десет години од денот на правосилноста на решението за укинување на дозволата и со тоа мерката не само престанок на работењето има и други последици – забрана за неподнесување барање од одредени категории/лица кај субјектот). Се предлага условот за укинување на дозволата заради непочитување на законските прописи да биде исполнет ако е утврдено спротивно работењето на менувачот последователно во три контроли (со работењето прекршува различни одредби) и/или повторување на иста неправилност којашто била утврдена со претходната контрола (надзор). Се смета дека овој период е доволен да се оцени работењето на менувачот и да му се дозволи да плаќа глоба за сторени прекршувања и неправилности пред да се изрече најстрогата мерка-укинување на дозволата за вршење на менувачки работи и да настапат законските последици од укинувањето.

Со оглед на наведеното, се предлага бришење на точката 5) од ставот 1 на овој член, која се однесува на доставувањето неvistинити извештаи во текот на работењето на овластениот менувач, имајќи предвид дека пропустите во овој дел од работењето се нешто што може да се коригира и не мора да предизвика укинување на дозволата и настанување на правните последици од ставот 2 на истиот член. Од друга страна, со ваквата измена се регулираат и ситуации кога овластените менувачи подолго од 30 дена можат да не извршуваат менувачки работи доколку до Народната банка достават известување и соодветна документација за основан и оправдан прекин во вршењето на менувачкото работење подолго од 30 дена.

Со членот 22 од Предлогот на закон се додава нов член 36-б во насока на усогласување со одредбите од членот 10 став (3) од Законот за заштита на личните податоци. Согласно со одредбите од овој член се предвидува дека во рамки на постапката по барањето за издавање дозвола за вршење на менувачки работи, Народната банка ги обработува следниве категории лични податоци: име и презиме, број на телефон, место и датум на раѓање, матичен број, адреса на живеење или адреса на престој, датум на издавање и рок на важење на личната карта, датум и место на издавање, рок на важење и број на дозвола за престој и државјанство. Во поглед на категориите чии лични податоци се предмет на обработка, тоа се физички лица резиденти/нерезиденти коишто се основачи, содружници, сопственици, вистински сопственици или одговорни лица на трговското друштво коешто го поднело барањето за издавање на дозвола за вршење на менувачки работи или се вработени лица во трговското друштво коишто ќе вршат менувачки работи по добивањето на дозволата за вршење на менувачки работи. Предвидено е дека освен личните податоци, за категориите на субјекти се прибираат и обработуваат и лични податоци во врска со казнени осуди и казнени дела, коишто Народната банка ги обезбедува по службена должност, и лични податоци за изречена прекршочна санкција, односно казна забрана за вршење професија, дејност или должност. Размената на личните податоци и нивното давање на користење на други лица, може да се оствари само под услови и на начин предвидени со член 74 од Законот за Народната банка на Република Северна Македонија и прописите со кои се уредува заштитата на личните податоци. Личните податоци од барањето за издавање дозвола за вршење на менувачки работи, се обработуваат во согласност со прописите за заштита на личните податоци и се чуваат 10 година по престанокот на важноста на одобреното, односно укинувањето на дозволата за вршење на менувачки работи.

Предлог измените во членот 23 се со цел да се овозможи широка рамка за известување која што ќе ги опфати и идните даватели на платежни услуги и издавачи на електронски

пари, без наведување на институциите кои што треба да известуваат посредно. Ставот 3 од членот 40 од постојниот закон е променет со цел да се постапи по препораките на функцијата за усогласеност со правните акти, според кои потребно е да се предвиди законски основ за пропишување на формата и роковите за известување и со тоа усогласување на одредбите од Законот за девизното работење и Законот за Народната банка (член 36, став 2). Истовремено со ставот 3 министерот за економија се заменува со министер за економија и труд согласно член 28 точка 3) од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 121/24).

Со членот 24 се предлага да се брише членот 41 поради тоа што Одлуката за известување за работи со хартии од вредност е вон сила и нема статистичко известување по овој член, односно ново статистичко известување за хартии од вредност би се опфатило преку член 40.

Измените во членот 25 од Предлогот на закон се со цел да се обезбеди конзистентност на функцијата за усогласеност со правните акти, според кои потребно е да се предвиди законски основ за пропишување на формата и роковите за известување и со тоа усогласување на одредбите од Законот за девизното работење и Законот за Народната банка (член 36, став 2).

Со членот 26 се уредува обработката на категориите на лични податоци во рамки на известувањето за вложувањата во/од странство и известувањето за склучените кредитни работи, категориите на субјекти на личните податоци, рокот на чување, субјектите на кои може да бидат разменуваат личните податоци под услови и начин предвидени со Законот за Народната банка на Република Северна Македонија како и прописите со кои се уредува заштитата на личните податоци. Во рамки на своите надлежности Народната банка води статистичка евиденција на надворешниот долг и побарувања на нашата економија, како и на директните инвестиции во земјата и во странство кои како вкупен износ ги објавува на увид на целата јавност, а воедно доставува и податоци до меѓународни организации. Во износот на овие статистички категории се обработуваат сите поединечни кредитни работи склучени со нерезиденти, односно поединечните директни инвестиции. Со прибирање на овие податоци се овозможува и учество во Стандардот СДДС (Плус) кој се заснова на специјален систем за дисеминација на податоци што претставува водилка за земјите кои пристапуваат кон овој стандард во насока на обезбедување на економски и финансиски податоци за јавноста за поддршка на домашната и на меѓународната финансиска стабилност.

Исто така, рокот на чување, односно 8 години по приемот на известувањето за вложувањата во странство и 10 години по подмирувањето на сите побарувања и обврски согласно условите од договорот за кредит, е во линија на обезбедување временска серија на податоци од најмалку 10 години, со цел да се располага со што подолга временска серија, поквалитетни и посеопфатни статистички податоци. Предлогот е подготвен и согласно задолженијата од Наредбите и Укажувањата добиени од Агенцијата за заштита на личните податоци.

Со членот 27 од Предлогот на закон се врши измена во член 43 од Законот за девизното работење, при што Министерството за економија се заменува со Министерство за економија и труд согласно член 28 точка 3) од Законот за организација и работа на

органиците на државната управа („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 121/24).

Со членот 28 со кој се менува членот 45 се дополнуваат субјектите над чие работење Народната банка врши непосреден надзор согласно со овој закон и покрај банките, штедилниците и овластените менувачи на кои им издала дозвола за работа, надзорот ќе се однесува и на платежните институции и институциите за електронски пари.

Со членот 29 се врши термилошко усогласување на терминот „чекови“ со терминот „физички преносливи средства за плаќање“.

Со членот 30 се врши усогласување со Законот за престанување на важењето на Законот за основање на државна комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.194/24), согласно кој надлежностите на комисијата утврдени со Законот за основање на Државна комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка се пренесуваат на Државната комисија за одлучување во управна постапка, постапка од работен однос и инспекциски надзор во втор степен.

Со членот 31 се предлага во членот 51 да се брише ставот 5 во кој е предвидено дека „Ефективните домашни и странски пари, чекови, монетарно злато и хартии од вредност, што се привремено одземени, се депонираат кај Народната банка на Република Северна Македонија.“, бидејќи оваа материја е регулирана со Законот за управување со конфискуван имот, имотна корист и одземени предмети во кривична и прекршочна постапка.

Со членовите 32 и 33 од Предлогот на закон се вршат измени во делот на прекршоците, а кои се однесуваат на усогласување со Законот за платежни услуги и платни системи.

Со измените во членот 34 од Предлогот на закон се брише точката 4) од ставот 1 имајќи во предвид што го бришиме членот 41 од Законот за девизно работење.

Со измените во член 35 и 36 се врши термилошко усогласување на терминот „чекови“ со „физички преносливи средства за плаќање“.

Со членот 37 се врши усогласување со Законот за престанување на важењето на Законот за основање на државна комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.194/24), согласно кој надлежностите на комисијата утврдени со Законот за основање на Државна комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка се пренесуваат на Државната комисија за одлучување во управна постапка, постапка од работен однос и инспекциски надзор во втор степен.

Измените во членот 38 од Предлогот на закон се од технички карактер.

Со членот 39 се дава преоден период од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон, за резидентите и нерезидентите кои имале вложувања во недвижности во странство, односно во Република Северна Македонија, кои не се пријавени во законски предвидениот рок во членот 59-а од овој закон да можат да извршат упис на вложувањата во Регистарот на вложувањата во недвижности на резидентите во странство и Регистарот на вложувањата во недвижности на нерезидентите во

Република Северна Македонија во рок од две години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Со членот 40 се уредува рокот за донесување на подзаконските прописи предвидени со овој закон.

Членот 41 се однесува на одредбите од овој закон кои ќе отпочнат да се применуваат со денот на влегување во сила на Законот за изменување и дополнување на Законот за банките.

Во членот 42 е уредено стапувањето на сила на овој закон.

II. МЕЃУСЕБНА ПОВРЗАНОСТ НА РЕШЕНИЈАТА СОДРЖАНИ ВО ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ОДРЕДБИ

Предложените одредбите се меѓусебно поврзани и како такви прават правна целина и се применливи.

III. ПОСЛЕДИЦИ ШТО ЌЕ ПРОИЗЛЕЗАТ ОД ПРЕДЛОЖЕНИТЕ РЕШЕНИЈА

Генерално, предложените измени имаат за цел да ја подобрат регулаторната рамка за финансиските институции и платните системи, а истовремено и да обезбедат усогласеност со Законот за платежни услуги и платни системи, како и со Законот за заштита на личните податоци, како и Законот за Царинската управа и Законот за спречување перење пари и финансирање тероризам. Воедно измените на законот ги прошируваат опциите за извршување на платежни трансакции во странство, со што ќе се зголеми конкуренцијата помеѓу финансиските институции, а што ќе доведе до подобри услуги и пониски надоместоци за резидентите.

Предложените измени ќе придонесат за подобрување на транспарентноста и ефикасноста на финансискиот сектор и намалување на ризиците поврзани со девизното работење. Измените поврзани со обработката на личните податоци, исто така, може да помогнат за заштита на приватноста на поединците и да се осигура дека нивните лични податоци се обработуват законски и правично.

Законот за платежни услуги и платни системи („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.90/22) започна со примена од 01 јануари 2023 година. Поради ова, се јави потребата да се усогласат повеќе тековни закони со Законот за платежни услуги и платни системи, вклучувајќи го и Законот за девизно работење.

Дополнително, се врши усогласување на Законот за девизното работење со Законот за организација и работа на органите на државната управа и Законот за престанување на важењето на Законот за основање на државна комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка.

ИЗВОД НА ОДРЕДБИ ОД
ПРЕДЛОГОТ НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА
ЗАКОНОТ ЗА ДЕВИЗНОТО РАБОТЕЊЕ

1.2. Дефиниции
Член 2

Одделни поими употребени во овој закон го имаат следново значење:

Резиденти се:

1) трговски друштва, трговци поединци и други правни лица со седиште во Република Северна Македонија и нивни претставништва во странство, освен нивни подружници во странство;

2) подружници на странски друштва запишани во трговски регистар во Република Северна Македонија;

3) филијали на странски банки;

4) физички лица кои самостојно вршат дејност како занимање со постојано место на живеење во Република Северна Македонија и кои не се третираат за трговци според Законот за трговските друштва;

5) физички лица со постојано место на живеење во Република Северна Македонија и лицата кои привремено престојуваат во странство со важечки документ за престој или за работа, за време на нивниот престој во странство;

6) физички лица кои привремено престојуваат во Република Северна Македонија врз основа на важечка виза за престој, односно работна виза во траење од најмалку шест месеци и

7) дипломатски, конзуларни и други претставништва на Република Северна Македонија во странство кои се финансираат од Буџетот на Република Северна Македонија, како и вработените во тие претставништва и членовите на нивните потесни семејства.

Нерезиденти се сите други лица кои не се дефинирани како резиденти.

Овластена банка е банка филијала на странска банка и подружница на банка која ги исполнува условите за вршење на работи со странство согласно со Законот за банките.

Овластен учесник на пазарот на хартии од вредност се брокерски куќи и банки кои имаат добиено одобрение за работа согласно со Законот за хартии од вредност.

Странски платежни средства се девизи, ефективни странски пари, чекови, кредитни писма и други инструменти за плаќање кои гласат во странска валута и можат да се претвораат во странска валута.

Девизи се монетарни побарувања во странска валута.

Ефективни странски пари се парични побарувања во странска валута од централната банка која ги издала.

Чекови, кредитни писма и други инструменти за плаќање кои гласат на странска валута и можат да се претвораат во странска валута се монетарни побарувања од издавачот.

Хартии од вредност се акции издадени од акционерски друштва и од командитни друштва со акции, акции од инвестициските фондови кои работат согласно со закон, обврзници, инструменти на пазарот на пари, деривативни финансиски инструменти, потврда за странска хартија од вредност и други финансиски инструменти кои според Комисијата за хартии од вредност се сметаат за хартии од вредност. Овие хартии од вредност се неограничено преносливи.

Инструменти на пазарот на пари се благајнички записи, комерцијални записи, државни записи, сертификати за депозити, банкарски акцепти и други хартии од вредност со рок на достасување до една година.

Деривативни финансиски инструменти за потребите на овој закон се договори чија цена директно или индиректно зависи од цената на хартијата од вредност, странската валута, берзанскиот производ или висината на каматната стапка.

Домашни хартии од вредност се хартии од вредност издадени од резиденти.

Странски хартии од вредност се хартии од вредност издадени од нерезиденти. Тековни трансакции се трансакции меѓу резиденти и нерезиденти чија цел не е трансфер на капитал.

Плаќањата и трансферите за тековните трансакции вклучуваат:

1) пристигнати плаќања врз основа на размена на стоки и услуги, како и вообичаените краткорочни банкарски инструменти за плаќање и кредитните инструменти кои се поврзани со размената на стоки и услуги;

2) пристигнати плаќања на камата по кредити и на нето доход од други вложувања;

3) отплата на умерен дел на кредити или амортизација на директни инвестиции и

4) умерени дознаки за семејни животни трошоци.

Капитални трансакции се трансакции меѓу резидентни и нерезиденти чија цел е трансфер на капитал, како што се:

1) директни инвестиции;

2) вложување во недвижност;

3) работи со хартии од вредност;

4) трансакции со документи за удел во инвестициони фондови;

5) кредитни работи;

6) емства и гаранции;

7) вложување во инвестициско злато;

8) депозитни работи и

9) трансфери кои произлегуваат од осигурување на живот и кредитно осигурување.

Директни инвестиции се вложувања со кои инвеститорот има намера да воспостави трајна економска поврзаност и/или да оствари право на управување со трговското друштво или другото правно лице во кое инвестира. Како директни инвестиции се сметаат:

1) основање на трговско друштво или зголемување на основната главнина на трговско друштво во целосна сопственост на инвеститорот, основање подружница или стекнување на целосна сопственост над постоечкото трговско друштво;

2) учество во новоформирано или веќе постоечко трговско друштво, ако инвеститорот со тоа поседува или се здобива со повеќе од 10% учество во основниот капитал на трговското друштво, односно повеќе од 10% од правото на одлучување;

3) долгорочен заем со период на достасување од пет и повеќе години, кога се работи за заем од инвеститорот и кој е наменет за трговско друштво во негова целосна сопственост и

4) долгорочен заем со период на достасување од пет и повеќе години, кога се работи за заем наменет за воспоставување на трајна економска поврзаност и ако е даден меѓу економски поврзани субјекти.

Работи со хартии од вредност, во смисла на овој закон, се трансакции со хартии од вредност на пазарот на капитал и пазарот на пари, вклучувајќи ги и трансакциите со документите за удел во инвестициските фондови кои не се дефинирани како директни инвестиции. Како работи со хартии од вредност се сметаат:

1) издавање, регистрирање и продавање на домашни хартии од вредност во странство;

2) издавање, регистрирање и продавање на странски хартии од вредност во Република Северна Македонија;

3) вложување (упис, уплата и купување) на хартии од вредност во странство од страна на резиденти и

4) вложување (упис, уплата и купување) во хартии од вредност во Република Северна Македонија од страна на нерезиденти.

Кредитни работи се трансакции на склучување на договори за кредит или договори за заем.

Емствата и гаранциите согласно со овој закон се сметаат за кредитни работи.

Комерцијални кредити се кредити непосредно поврзани со меѓународниот промет на стоки и услуги, при што еден од учесниците е резидент. Како комерцијални кредити

се третираат и договорените трговски кредити, како што се одложено плаќање или авансно плаќање и нивното финансирање од страна на банка. Во комерцијални кредити спаѓаат и работи на откуп на побарувања како што се факторинг, форфетинг и слично кога првичната трансакција, заради која побарувањето е настанато, има карактеристики на комерцијален кредит.

Финансиски кредити се сите кредити кои не се дефинирани како комерцијални кредити.

Депозитни работи се трансакции кои произлегуваат од договор за тековна или депозитна сметка меѓу нерезидент и резидент овластена банка или меѓу резидент и нерезидентна финансиска институција.

Трансфери при извршување на работи на осигурување на живот и кредитно осигурување се трансакции кои настануваат врз основа на договор за осигурување склучен меѓу нерезидент (осигурувач) и резидент (корисник) и обратно, меѓу резидент (осигурувач) и нерезидент (корисник).

Еднострани трансфери на средства се пренеси на средства од странство во Република Северна Македонија и од Република Северна Македонија во странство, кои не се резултат на тековни или капитални трансакции меѓу резиденти и нерезиденти.

Како еднострани трансфери се сметаат:

- 1) личните трансфери на средства и
- 2) физичките трансфери на средства.

Лични трансфери на средства се пренеси на средства од Република Северна Македонија и во Република Северна Македонија врз основа на семејни заеми, подароци, мираз, наследства, завештанија, намирување на долгови на доселеник кон матичната земја, пренос на средства на иселеник во странство, игри на среќа и заштеди на вработени лица во Република Северна Македонија кои не се резиденти.

Физички трансфери на средства се пренеси на платежни средства, монетарно злато и хартии од вредност од Република Северна Македонија и во Република Северна Македонија.

Монетарно злато е златото кое е составен дел на девизните резерви на Република Северна Македонија и има третман на финансиски средства.

Инвестициско злато е:

- злато во форма на прачки или плочки со тежина прифатена од пазарите за благородни метали и со финост еднаква или поголема од најмалку 995 промили (илјадити делови), независно дали е обезбедено со хартии од вредност и

- златни монети со финост еднаква или поголема од 900 промили (илјадити делови) што се исковани по 1800 година, кои во земјата на потекло се или биле законски платежни средства и вообичаено се продаваат по цена што не надминува повеќе од 80% од вредноста на златото на слободниот пазар кое е содржано во монетата.

Златните монети продадени заради нумизматички цели нема да се сметаат за инвестициско злато.

2.2. Трансакции меѓу резиденти

Член 4

Резидентите меѓу себе можат да склучуваат трансакции во странски платежни средства, како и трансакции чиј предмет е странско платежно средство, само под услови и начин утврдени со овој закон.

Резидентите можат да имаат странски платежни средства на девизни сметки или како девизни влогови кај банки во Република Северна Македонија, овластени согласно со Законот за банките.

Овластените банки може да имаат странски платежни средства на девизна сметка кај Народната банка на Република Северна Македонија заради вршење на платен промет согласно со членот 26 став 3 од овој закон.

Народната банка на Република Северна Македонија го утврдува начинот на кој резидентите отвораат девизни сметки.

Употреба на девизи и други меѓународни мерила за вредност е дозволена само за вредносно изразување на договорите меѓу резидентите при што валутата на извршување задолжително е денар.

Се забранува наплата или исплата во ефективни странски пари на побарувања меѓу резиденти.

Одредбите од став 1 на овој член не важат при исплата на плати на работници кои работат во странство врз основа на договор со резидент и за повраток на трошоци кои тие ги направиле во странство.

Директни инвестиции на резиденти во странство

Член 7

Директните инвестиции на резиденти во странство се слободни.

Резидентите се должни во рок од 60 дена од денот на денот на склучувањето на капиталната трансакција која е правна основа за стекнување на директна инвестиција во странство, да го пријават вложувањето и сите натамошни измени на вложувањето во Централен регистар на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Централниот регистар).

Централниот регистар врши упис на вложувања на резиденти во странство и на сите натамошни измени на вложувањата кои се сметаат за директни инвестиции на резидент во странство во Регистарот на директни инвестиции на резиденти во странство.

Централниот регистар води Регистар на директни инвестиции на резиденти во странство, за што на резидентите од ставот 2 на овој член им издава потврда за извршен упис и на секоја натамошна измена на директната инвестиција во странство.

Министерот за економија го пропишува начинот на пријавувањето, уписот, како и формата, содржината и начинот на водење на регистарот на директни инвестиции на резидентите во странство.

Директни инвестиции на нерезиденти во Република Македонија

Член 8

Директните инвестиции на нерезиденти во Република Северна Македонија се слободни, ако со друг закон поинаку не е уредено.

Резидентите во кои нерезидент има вложување кое се смета за директна инвестиција се должни во рок од 60 дена од денот на склучувањето на капиталната трансакција која е правна основа на стекнување за директна инвестиција во Република Северна Македонија, да го пријават вложувањето и сите натамошни измени на вложувањето во Централниот регистар.

Централниот регистар врши упис на вложувања на нерезиденти во Република Северна Македонија и на сите натамошни измени на вложувањата кои се сметаат за директна инвестиција на нерезидент во Република Северна Македонија во Регистарот на директни инвестиции на нерезидент во Република Северна Македонија.

Централниот регистар води Регистар на директни инвестиции на нерезиденти во Република Македонија, за што на резидентите од ставот 2 на овој член им издава потврда за извршениот упис и за секоја натамошна измена на директната инвестиција во Република Македонија.

Министерот за економија го пропишува начинот на пријавувањето, уписот, како на формата, содржината и начинот на водење на регистарот на директни инвестиции на нерезиденти во Република Северна Македонија.

Издавање и воведување на домашни хартии од вредност во странство

Член 13

Резидентите се должни секое издавање или регистрирање на домашни хартии од вредност во странство претходно да го пријават во Комисијата за хартии од вредност на Република Северна Македонија (во натамошниот текст: Комисијата за хартии од вредност).

Резидентите можат да издаваат и регистрираат во странство домашни хартии од вредност и удели од резидентни инвестициски фондови единствено по претходно добиено одобрение од Комисијата за хартии од вредност.

За издаденото одобрение од став 2 на овој член Комисијата за хартии од вредност е должна да го извести Министерството за финансии.

Обврската за добивање на одобрение од Комисијата за хартии од вредност од став 2 на овој член не се однесува во случај кога овластените банки тргуваат со финансиски деривати во странство.

Комисијата за хартии од вредност ги определува условите и начинот под кои е можно да се добие одобрение за вршење на работите од став 2 на овој член.

Ако резидентот ги исполнува условите од ставот 5 на овој член, по претходно поднесено барање, Комисијата за хартии од вредност во рок од 30 дена од денот на поднесување на барањето со потребната документација издава одобрение за издавање и воведување во странство на хартии од вредност и документи за удел од резидентните инвестициони фондови, односно доколку не ги исполнува условите, Комисијата за хартии од вредност донесува решение за одбивање на барањето.

Формата и содржината на образецот на барањето од ставот 6 на овој член ги пропишува Комисијата за хартии од вредност.

Вложувања на резиденти во хартии од вредност во странство

Член 14

Резидентите можат да вршат упис, да уплатуваат и да тргуваат со хартии од вредност во странство само преку овластен учесник на пазарот на хартии од вредност (во натамошниот текст: овластен учесник) или преку овластен учесник на странска берза или организиран пазар на хартии од вредност.

Овластениот учесник е должен за сите вложувања на резидентите во хартии од вредност во странство, како и за измена на овие вложувања, вклучувајќи и нивно отуѓување редовно да доставува извештај до Народната банка на Република Северна Македонија.

Доколку резидентот врши упис, уплатува или тргува со хартии од вредност во странство преку овластен учесник на странска берза или организиран пазар на хартии од вредност, е должен да го достави извештајот од ставот 2 на овој член до Народната банка на Република Северна Македонија.

Резидентите освен овластените банки не можат да вложуваат во хартии од вредност во странство.

Овластените банки можат во свое име и за своја сметка да вложуваат во хартии од вредност во странство кои ги исполнуваат условите пропишани од страна на Народната банка на Република Северна Македонија.

Вложување на нерезиденти во хартии од вредност во Република Северна

Македонија

Член 16

Нерезидентите можат да упишуваат и да тргуваат со хартии од вредност во Република Македонија само преку овластен учесник.

Овластениот учесник е должен за сите вложувања на нерезидентите во хартии од вредност во Република Северна Македонија, како и за измена на овие вложувања, вклучувајќи и нивно отуѓување редовно да доставува извештај до Народната банка на Република Северна Македонија.

Народната банка на Република Северна Македонија го пропишува начинот и условите за работење на нерезидентите со хартии од вредност во Република Северна Македонија.

Кредитирање меѓу резиденти и нерезиденти

Член 20

Овластените банки можат да склучуваат кредитни работи со нерезиденти во свое име и за своја сметка или во свое име и за туѓа сметка.

Резидентите, кои не се овластени банки, можат да склучуваат кредитни работи со нерезидентите во свое име и за своја сметка.

Народната банка на Република Северна Македонија го пропишува начинот на евиденција на кредитните трансакции со странство.

Кредитирање меѓу резиденти во странски пари

Член 21

Овластените банки можат на резидентите да им одобруваат кредити во девизи.

Народната банка на Република Северна Македонија може на овластените банки да им одобрува интрадневен кредит и кредит преку ноќ во девизи заради непречено вршење на платниот промет согласно со членот 26 став 3 од овој закон.

Народната банка на Република Северна Македонија ги утврдува условите и начинот под кои резидентите можат да склучуваат кредитни работи во девизи и вршат плаќања врз основа на трансакциите од овој член.

Сметки на резиденти во странство

Член 23

Резидентите можат да отвораат и да имаат сметки во странство, освен ако со овој закон поинаку не е определено.

Народната банка на Република Северна Македонија ги пропишува начинот и условите под кои резидентите кои не се овластени банки, можат да отвораат и да имаат сметки во странство.

Сметки на нерезиденти

Член 24

Нерезидентите можат да отвораат и да имаат сметки кај овластените банки во странска валута и во денари.

При отворање на сметката, овластената банка задолжително го утврдува идентитетот на нерезидентот.

Народната банка на Република Северна Македонија го пропишува начинот и условите за отворање и водење на сметките од став 1 на овој член.

Платен промет со странство

Член 26

Платниот промет со странство го вршат банки, овластени од Народната банка на Република Северна Македонија за вршење на платен промет со странство.

За потребите на Република Северна Македонија платниот промет со странство го врши Народната банка на Република Северна Македонија.

Народната банка на Република Северна Македонија може да користи и на овластените банки да им овозможи пристап до странски платни системи заради вршење на платен промет со странство.

Народната банка на Република Северна Македонија го пропишува начинот за вршење на платниот промет со странство.

Член 26-а

За извршување на платниот промет од членот 26 став 2 на овој закон, корисниците и единките корисници на средства од Буџетот на Република Северна Македонија отвораат девизни сметки на начин и под услови утврдени од страна на Владата на Република Северна Македонија.

Готовински плаќања Член 27

Резидентите кои се трговски друштва, трговци поединци и подружници на странски правни лица во Република Северна Македонија, можат да вршат плаќања и наплати во ефективни странски пари во трансакциите со нерезиденти на начин и под услови кои ги пропишува Народната банка на Република Северна Македонија.

Резидентите можат да вршат готовинска наплата и плаќања на и од нерезиденти во денари во Република Северна Македонија во согласност со прописите кои го регулираат готовинското работење во домашниот платен промет.

Плаќања и трансфери на средства врз основа на капитални трансакции Член 28

Реализацијата на плаќања и трансфер на средства, врз основа на капитални трансакции е слободна, доколку се работи за трансакција која е склучена, пријавена и регистрирана во согласност со овој закон и доколку се намирени сите обврски врз основа на даноци и придонеси спрема Република Северна Македонија.

Како плаќање или трансфер на средства од став 1 на овој член се смета преносот на средства за реализација на капитални трансакции, за остварување на право на инвеститорот врз основа на учество во добивка или остаток на имот, по извршен стечај или ликвидација на правното лице во кое инвестирал.

Овластената банка не смее да го реализира налогот за плаќање во странство, односно да му овозможи на корисникот располагање со приливот од странство, ако е во спротивност со став 1 од овој член.

Внесување и изнесување на ефективни пари, чекови и монетарно злато Член 29

Владата на Република Северна Македонија ги пропишува условите и висината на износот на ефективни странски пари и чекови кои можат да се внесуваат во Република Северна Македонија или изнесуваат од Република Северна Македонија.

Народната банка на Република Северна Македонија ги пропишува условите и висината на износот на ефективни домашни пари и чекови и монетарно злато кои можат да се внесуваат или изнесуваат од Република Северна Македонија.

Народната банка на Република Северна Македонија ги пропишува условите под кои овластените банки можат да внесуваат или изнесуваат од Република Северна Македонија ефективни странски пари од или на нивните сметки во странство.

Резидентите и нерезидентите при преминот на државната граница должни се износот на ефективни домашни и странски пари, чекови и монетарно злато кои ги внесуваат или изнесуваат над износите утврдени со актите од ставовите 1 и 2 на овој член, задолжително да го пријават кај надлежните царински органи.

Пријавувањето на ефективни странски и домашни пари и чекови се врши на образци пропишани од министерот за финансии.

Образците од ставот 5 на овој член особено содржат:

- лични податоци за лицето кое внесува или изнесува ефективни странски и домашни пари и чекови (име и презиме, дата и место на раѓање, број на патна исправа или лична карта),

- податоци за сопственикот на ефективни странски и домашни пари и чекови (име и презиме на физичко лице или назив на правно лице, идентификациски број и адреса),

- податоци за ефективни странски и домашни пари и чекови (вид, износ и валута),

- потекло и намената на ефективни странски и домашни пари и чекови,

- податоци за превозното средство и рутата по која се превезуваат ефективни странски и домашни пари и чекови и - потпис на лицето што пријавува.

Образците од ставот 5 на овој член се достапни во царинските испостави на граничните премини, на интернет страницата на Министерството за финансии и на интернет страницата на Царинската управа.

Пазар на странски платежни средства

Член 31

Пазарот на странски платежни средства (во натамошниот текст: девизен пазар), според овој закон, ги опфаќа сите трансакции на купување и продавање на странски платежни средства во Република Северна Македонија.

Овластените банки склучуваат трансакции за купување и продавање на странски платежни средства во свое име и за своја сметка, како и во свое име и за туѓа сметка.

Другите субјекти можат да склучуваат трансакции за купување и продавање на странски платежни средства во свое име и за своја сметка само со субјекти кои за вршење на такви работи претходно добиле одобрение од Народната банка на Република Северна Македонија.

Резидентите кои не се овластени банки и менувачници на девизниот пазар купуваат странски платежни средства за плаќање во странство и продаваат странски платежни средства врз основа на наплати од странство.

Резидентите физички лица можат на пазарот да купуваат и продаваат странски платежни средства и за други цели.

Резидентите, кои не се физички лица, не смеат за вршење на својата дејност да купуваат или продаваат странски платежни средства од менувачници.

Народната банка на Република Северна Македонија го пропишува начинот и условите под кои се врши купување и продавање на странски платежни средства во Република Северна Македонија.

Менувачко работење

Член 36

Под менувачко работење се подразбираат работи на купување и продавање на ефективни странски пари и чекови деноминирани и исплативи во странска валута.

Менувачко работење вршат резиденти кои од Народната банка на Република Северна Македонија имаат добиено овластување.

Народната банка на Република Северна Македонија ги пропишува условите и начинот за добивање на дозвола и вршење на менувачки работи.

Член 36-а

Народната банка на Република Северна Македонија му ја укинува дозволата за вршење на менувачки работи на резидентот кој од Народната банка на Република Северна Македонија има добиено овластување за вршење на менувачки работи, ако утврди дека:

- 1) дозволата ја прибавил врз основа на невистинити податоци;
- 2) повеќе не ги исполнува условите за вршење на менувачки работи;
- 3) менувачките работи ги извршува спротивно на прописите донесени врз основа на овој закон;
- 4) го оневозможува извршувањето на надзор од страна на Народната банка на Република Северна Македонија;
- 5) доставува невистинити извештаи во текот на работењето и
- 6) подолго од 30 дена не извршува менувачки работи.

По укинување на дозволата за вршење на менувачки работи, резидентот од ставот 1 на овој член, неговите основачи или членови на органите на управување немаат право да поднесат барање за добивање на дозвола за вршење на менувачки работи во рок од десет години од денот на правосилноста на решението за укинување на дозволата.

8.1. Начин на известување

Член 40

Субјектите (резиденти и нерезиденти), според овој закон се должни да известуваат, непосредно или посредно преку овластени банки, овластени учесници на пазарот на хартии од вредност, клириншко депотни друштва и царински органи.

Субјектите од став 1 на овој член се должни на Народната банка на Република Северна Македонија и на Министерството за финансии да им овозможат увид во своите деловни книги и друга деловна документација, кога таков увид е потребен заради проверка на податоците.

Народната банка на Република Северна Македонија, министерот за финансии и министерот за економија во рамките на своите овластувања го пропишуваат начинот и постапката на известување.

8.2. Известување за работа со хартии од вредност

Член 41

Овластениот учесник е должен до Народната банка на Република Северна Македонија да известува за сите трансакции на резидентите со хартии од вредност во странство и на нерезидентите со хартии од вредност во Република Северна Македонија.

Резидентите од член 13 издавачи на должнички хартии од вредност се должни до Народната банка на Република Северна Македонија да доставуваат извештаи за издавањето и продажбата на овие хартии од вредност во странство.

8.3. Известување за кредитни трансакции

Член 42

Резидентите се должни да поднесуваат извештај за сите кредитни трансакции склучени со нерезиденти.

Народната банка на Република Северна Македонија ги пропишува начинот и условите за поднесување на извештаи за склучените кредитни работи.

За потребите на известување, како кредитни работи според овој закон се сметаат и следниве трансакции меѓу резидентите и нерезидентите:

1) трансакции чиј предмет е купување или продажба, односно вршење на одредени услуги, ако плаќањето за стоката, односно на услугите врз основа на таквите работи, не се извршени во рок од една година по доставувањето на стоката, односно понудата на услугата;

2) трансакции чиј предмет е купување или продажба на стока, односно понуда на одредени услуги, ако плаќањето за стоката, односно услугите врз основа на таквите работи, се изврши во рок подолг од една година пред доставувањето на стоката, односно услугата;

3) давање и примање хипотеки и други форми на залог;

4) купување на побарувања од правните односи меѓу резидентите, ако купувачот е нерезидент и

5) купување на побарувања од правните односи меѓу нерезидентите, ако купувачот е резидент.

За потребите на известувањето, Народната банка на Република Северна Македонија може и други работи меѓу резидентите и нерезидентите кои според економската намена имаат карактер на кредитна трансакција, односно заем врз основа на договор за позајмување да ги утврди како кредитни трансакции.

Член 43

Надзорот за спроведување на овој закон и прописите донесени врз основа на него, а во рамките на своите надлежности го вршат Народната банка на Република Северна Македонија, Министерството за финансии - Државен девизен инспекторат, Министерството за финансии - Царинската управа, Министерството за економија и Комисијата за хартии од вредност (во натамошниот текст: органи на надзор).

Член 45

Народната банка на Република Северна Македонија врши непосреден надзор над работењето на банките, штедилниците и менувачниците на кои им издала дозвола за работа.

Народната банка на Република Северна Македонија врши посреден надзор и на другите резиденти врз основа на добиените известувања согласно со одредбите од членовите 40, 41 и 42 на овој закон.

За утврдените незаконитости и неправилности од извршениот надзор на резидентите од став 2 на овој член, Народната банка на Република Северна Македонија презема соодветни мерки согласно закон.

Член 46-а

Министерството за финансии - Царинска управа врши надзор над изнесувањето од Република Северна Македонија и внесувањето во Република Северна Македонија на ефективните домашни и странски пари, чекови и монетарно злато кои од Република Северна Македонија ги изнесуваат, односно во Република Северна Македонија ги внесуваат резиденти и нерезиденти или ги праќаат по поштенски пат.

Член 50

Против заклучокот од членот 48-а на овој закон и против решението од членот 48-б на овој закон субјектот може да поднесе жалба до Државна комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка. Жалбата не го одлага извршувањето на решението.

Член 51

Ако при контролата инспекторот утврди кршење на закон или друг пропис, може привремено да ги одземе предметите со кои бил извршен прекршокот или кривичното дело, или кои биле наменети за извршување или настанале со извршување на кривичното дело или прекршокот.

Одземањето на предметите од ставот 1 на овој член трае до донесувањето на правосилна одлука во прекршочна, односно кривична постапка.

Инспекторот му издава потврда на субјектот од кого привремено се одземаат предмети.

Видот и содржината на потврдата ги пропишува министерот за финансии.

Ефективните домашни и странски пари, чекови, монетарно злато и хартии од вредност, што се привремено одземени, се депонираат кај Народната банка на Република Македонија.

Министерот за финансии го пропишува начинот и постапката на депонирање и враќање на привремено одземените предмети од став 1 на овој член.

Прекршоци

Член 56

Глоба во износ од 250 до 500 евра во денарска противвредност за микро трговец, од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност за мал трговец, од 1.000 до 3.000 евра во денарска противвредност за среден трговец и од 3.000 до 5.000 евра во денарска противвредност за голем трговец, ќе се изрече на правно лице резидент или нерезидент, ако:

1) не го пријави вложувањето и сите натамошни измени на вложувањето во Централниот регистар во утврдениот рок од склучувањето на капиталната трансакција која е правна основа за стекнување на директната инвестиција во странство (член 7 став 2);

2) не го пријави вложувањето и сите натамошни измени на вложувањето во Централниот регистар во утврдениот рок од склучувањето на капиталната трансакција која е правна основа за склучување на директната инвестиција во Република Северна Македонија (член 8 став 2);

3) изврши пренос на добивката и финансиските средства добиени со отуѓување и продажба на сопственички дел во директната инвестиција, како и пренос на остатокот од ликвидациона маса спротивно на овој закон (член 9);

4) издавањето и воведувањето домашни хартии од вредност во странство претходно не го пријави кај Комисијата за хартии од вредност (член 13 став 1);

5) за извршените вложувања на резидентот во хартии од вредност во странство, како и за измена на овие вложувања и нивно отуѓување редовно не доставува извештај до Народната банка на Република Северна Македонија (член 14 ставови 2 и 3) и

6) за вложувањата на нерезидентите во хартии од вредност во Република Северна Македонија и за измените на истите, вклучувајќи и нивно отуѓување, не доставува редовно извештај до Народната банка на Република Северна Македонија согласно со овој закон (член 16 став 2).

Глоба до трикратен износ од ставот 1 на овој член ќе се изрече за прекршок на правно лице резидент или нерезидент, ако прекршокот од ставот 1 на овој член го сторило од користољубие или со истиот предизвикало поголема имотна штета.

Глоба во износ од 100 до 400 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршоците од ставот 1 на овој член на одговорното лице во правното лице резидент или нерезидент.

Глоба до двоен износ од ставот 3 на овој член ќе се изрече за прекршок на одговорното лице во правното лице резидент или нерезидент, ако прекршокот од ставот 1 на овој член го сторило од користољубие или со истиот предизвикало поголема имотна штета.

Глоба во износ од 50 до 200 евра во денарска противвредност ќе се изрече на физичко лице, односно трговец поединец резидент или нерезидент за сторен прекршок од ставот 1 на овој член.

Глоба до двоен износ од ставот 5 на овој член ќе се изрече за прекршок на физичко лице, односно трговец поединец резидент или нерезидент, ако прекршокот од ставот 1 на овој член го сторил од користољубие или со истиот предизвикал поголема имотна штета.

Член 56-а

Глоба во износ од 500 до 1.000 евра во денарска противвредност за микро трговец, од 1.000 до 2.000 евра во денарска противвредност за мал трговец, од 4.000 до 6.000 евра во денарска противвредност за среден трговец и од 6.000 до 8.000 евра во денарска противвредност за голем трговец, ќе се изрече на правно лице резидент или нерезидент, ако:

1) врши плаќања или наплата во девизи за извршување на договорите меѓу резиденти и врши наплата или исплата во ефективни странски пари меѓу резиденти спротивно на овој закон (член 4 ставови 1, 5, 6 и 7);

2) држи платежни средства или девизни влогови кај институции кои немаат овластувања согласно со законот за банките (член 4 став 2);

3) уписот, уплатувањето и тргувањето со хартии од вредност во странство не го врши преку овластен учесник или преку овластен учесник на странска берза или организиран пазар на хартии од вредност (член 14 став 1);

4) издава и воведува странски хартии од вредност во Република Северна Македонија без одобрение од Комисијата за хартии од вредност (член 15 став 1);

5) уписот, уплатувањето и тргувањето со хартии од вредност во Република Северна Македонија не го врши преку овластен учесник (член 16 став 1);

6) за трансакциите во странство со документи за удели на инвестиционите фондови кои се резиденти не постапува согласно со одредбите од членот 13 од овој закон (член 18);

7) за трансакциите со документи за удели на инвестиционите фондови кои се нерезиденти не постапува согласно со одредбите од членот 15 од овој закон (член 19);

8) кредитните работи со странство ги врши спротивно на начинот пропишан со овој закон (член 20);

9) на резидент му одобрува кредити во девизи спротивно на одредбите од овој закон (член 21 став 1);

10) склучува кредитни работи во девизи спротивно на условите утврдени од страна на Народната банка на Република Северна Македонија (член 21 став 3);

11) резидент отвора и има сметка во странство спротивно на условите од овој закон (член 23);

12) отвора и води сметка на нерезиденти во странска валута и во денари во спротивност со одредбите од овој закон (член 24 став 1);

13) при отворање на сметка не го утврди идентитетот на нерезидентот (член 24 став 2);

14) врши трансфер врз основа на склучени договори за осигурување на живот и осигурување на кредити во спротивност со законските прописи (член 25);

15) платниот промет со странство го вршат спротивно на начинот утврден од Народната банка на Република Северна Македонија (член 26);

16) врши плаќање и наплата на ефективни странски пари во трансакции со нерезиденти спротивно на начинот и условите пропишани од Народната банка на Република Северна Македонија (член 27);

17) врши плаќања и трансфер на средства врз основа на капитални трансакции во спротивност со одредбите од овој закон (член 28);

18) врши трансфер на хартии од вредност во странство надвор од случаите утврдени со овој закон (член 30);

19) врши трансакции на купување и продавање на странски платежни средства со субјекти кои за вршење на такви работи немаат добиено одобренија од Народната банка на Република Северна Македонија (член 31 став 3);

20) купува и продава странски платежни средства на девизниот пазар спротивно на одредбите од овој закон (член 31 став 4);

21) за вршењето на својата дејност купува или продава странски платежни средства од менувачница спротивно од овој закон (член 31 став 6);

22) употребата на средните курсеви од курсната листа на Народната банка на Република Северна Македонија е во спротивност со одредбите од овој закон (член 35 став 1);

23) врши менувачки работи без добиено овластување од Народната банка на Република Северна Македонија (член 36 став 2);

24) врши менувачки работи спротивно на начинот и условите пропишани од Народната банка на Република Северна Македонија (член 36 став 3);

25) вложува и тргува со инвестициско злато спротивно на членот 22-а од овој закон;

26) не овозможува непречено вршење на инспекцискиот надзор, увид во работењето и на негово барање не му ја стави на располагање или доставува целата потребна документација или податоци (член 47) и

27) не го изврши решението на инспекторот (член 48-б).

Глоба до петкратен износ од ставот 1 на овој член ќе се изрече за прекршок на правно лице резидент или нерезидент, ако прекршокот од ставот 1 на овој член го сторило од користољубие или со истиот предизвикало поголема имотна штета.

Глоба во износ од 300 до 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршоците од ставот 1 на овој член на одговорното лице во правното лице резидент или нерезидент.

Глоба до двоен износ од ставот 3 на овој член ќе се изрече за прекршок на одговорното лице во правното лице резидент или нерезидент, ако прекршокот од ставот 1 на овој член го сторило од користољубие или со истиот предизвикало поголема имотна штета. Глоба во износ од 100 до 250 евра во денарска противвредност ќе се изрече на физичко лице, односно трговец поединец резидент или нерезидент за сторен прекршок од ставот 1 на овој член.

Глоба до двоен износ од ставот 5 на овој член ќе се изрече за прекршок на физичко лице, односно трговец поединец резидент или нерезидент, ако прекршокот од ставот 1 на овој член го сторил од користољубие или со истиот предизвикало поголема имотна штета.

Покрај глобата за прекршоците од ставот 1 на овој член, на правното лице ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење дејност во траење од три месеци до една година.

Покрај глобата за прекршоците од ставот 1 на овој член, на физичко лице, односно трговец поединец ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење дејност во траење до шест месеци.

Член 56-б

Глоба во износ од 4.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече за прекршок на правно лице односно на трговец поединец резидент или нерезидент, ако:

1) вложувањето во недвижности во странство, односно за измените на истото, не го пријави во Централниот регистар во утврдениот рок со овој закон (член 11 став 3);

2) вложувањето во недвижности во Република Македонија, односно за измените на истото, не го пријави во Централниот регистар во рокот утврден со овој закон (член 12 став 1);

3) не известува за сите трансакции согласно со овој закон (член 40);

4) не известува за сите трансакции со хартии од вредност во странство (член 41)

и

5) не известува за сите кредитни трансакции согласно со овој закон (член 42).

Глоба во износ од 30% од одмерената глоба за правното лице, односно за трговецот поединец ќе му се изрече за прекршоците од ставот 1 на овој член и на одговорното лице во правното лице, односно трговецот поединец.

Глоба во износ од 400 до 600 евра во денарска противвредност ќе се изрече на физичко лице резидент или нерезидент за прекршоците од став 1 на овој член.

Член 56-в

Глоба во износ од 50 евра до 250 евра во денарска противвредност ќе се изрече на физичко лице резидент или нерезидент ако внесува или изнесува ефективни домашни и странски пари, чекови и монетарно злато, спротивно на условите утврдени од Владата на Република Северна Македонија и Народната банка на Република Северна Македонија, а ефективните домашни или странски пари и/или чекови и/или монетарно злато кои се предмет на прекршок се во противвредност до 20.000 евра (член 29).

Глоба во износ од 250 до 500 евра во денарска противвредност ќе се изрече на физичко лице резидент или нерезидент за прекршокот од ставот 1 на овој член, ако ефективните домашни и странски пари и/или чекови и/или монетарно злато кои се предмет на прекршок се во противвредност над 20.000 евра.

За прекршоците од ставовите 1 и 2 на овој член кои се сторени од користољубие, особено кога предметот на прекршок е криен, на сторителот на прекршок може да му се изрече глоба до десеткратен износ од износот на максимално пропишаната глоба за сторениот прекршок.

Член 57

За сторените прекршоци од членовите 56, 56-а, 56-в и 56-г на овој закон, покрај глобата ќе се изрече и посебна прекршочна мерка одземање на предмети со кои бил извршен прекршокот или кои биле наменети за извршување на прекршокот или кои настанале со извршување на прекршокот.

По исклучок на ставот 2 од овој член, на сторителот на прекршокот ќе се изврши одземање на најмалку 20% од предметите што се употребени, што биле наменети или што настанале со извршувањето на прекршокот од физичко лице резидент или нерезидент, ако мотивите или другите околности под кои прекршокот е извршен укажуваат дека не е оправдано предметот да се одземе во целост, односно на најмалку 20% од непријавените ефективни домашни и странски пари или чекови, доколку го докаже нивното потекло со презентирање на доказ дека се подигнати од банка или менувачница, а мотивите или другите околности под кои прекршокот е извршен укажуваат дека не е оправдано предметот да се одземе во целост.

За сторениот прекршок од членот 56-в на овој закон ќе се изрече посебна прекршочна мерка одземање на превозното, односно преносното средство ако било користено за сокривање на предметот на прекршокот и ако вредноста на предметот на прекршокот е поголема од една третина од царинската основица од превозното, односно преносното средство.

Член 57-в

Прекршочна постапка пред Прекршочниот орган за прекршоците утврдени со овој закон ја води Комисијата за одлучување по прекршок (во натамошниот текст: Прекршочната комисија).

Прекршочната комисија е составена од овластени службени лица вработени во Прекршочниот орган, од кои едно ја врши функцијата на претседател на Прекршочната комисија.

Прекршочната комисија е составена од три члена со најмалку три години работно искуство во струката, од кои еден е дипломиран правник со положен правосуден испит. Прекршочната комисија се избира за времетраење од пет години со право на реизбор на членовите.

За претседател на Комисијата може да биде избран само дипломиран правник.

Прекршочната комисија донесува деловник за својата работа.

Против решенијата на Прекршочниот орган, со кои се изрекува прекршочна санкција може да се поднесе жалба до Државната комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка.

Член 59

По истекот на првата етапа од Спогодбата за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија и Европската унија, одредбите на член 11 став 1, член 13 став 2, член 14 ставови 4, 5, 6, и 7 и член 15 став 3 од овој закон, ќе престанат да важат.

Во случај на различни форми на поврзување и спојување на Македонската берза за долгорочни хартии од вредност со други странски берзи, одредбите на член 14 ставови 4 и 5 од овој закон нема да се однесуваат за вложувањата на резидентите во хартии од вредност на тие берзи.

По истекот на втората етапа од Спогодбата за стабилизација и асоцијација меѓу Република Македонија и Европската унија, одредбата на член 23 став 2 од овој закон ќе престане да важи.